

Inhoud

Verplichte invoering Wet Meldcode	3
2. Implementatie wet meldcode	4
3. Aandachtsfunctionarissen kindermishandeling	4
4. Gezamenlijke werkwijze	6

1. Verplichte invoering Wet Meldcode

In Nederland is naar schatting 45% van de bevolking zelf ooit slachtoffer geweest van niet-incidenteel huiselijk geweld. Per jaar worden ruim 100.000 kinderen verwaarloosd of mishandeld.¹ Om dit geweld te voorkomen en te stoppen komen de ministers van VWS en Justitie met een wetsvoorstel waarin staat dat instellingen en organisaties, waar medewerkers te maken hebben met slachtoffers van huiselijk geweld, kindermishandeling, vrouwelijke genitale verminking en/of eengerelateerd, moeten beschikken over- en gebruik maken van een meldcode.

Medio 2012 zal naar verwachting de **wet Meldcode Huiselijk geweld en Kindermishandeling** in werking treden. De meldcode is een 5 stappenplan voor instellingen. De stappen zijn:

1. Signalen vastleggen
2. Overleg met (collega) aandachtfunctionaris en/of het AMK en SHG
3. Gesprek aangaan met de cliënt (*tenzij*)
4. Wegen van het geweld
5. Beslissen: zelf hulp bieden of melden

De meldcode biedt professionals en organisaties handvatten voor het praktisch omgaan met vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling². De verplichting zal gaan gelden voor organisaties en zelfstandige beroepskrachten in de (jeugd)gezondheidszorg, het onderwijs, de kinderopvang, de jeugdzorg en de maatschappelijke ondersteuning. Eveneens voor politie en justitie.

Het doel van een verplichte meldcode is dat sneller en adequater wordt ingegrepen bij vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling. Door het consequent toepassen van de meldcode zal de vroegsignalering van huiselijk geweld en kindermishandeling verbeteren. Met de verplichting om te werken met een meldcode weten instellingen en medewerkers welke stappen zij moeten zetten als zij geweld signaleren.

Uit onderzoek blijkt dat na melding bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling in de meeste situaties het kind al langer dan een jaar slachtoffer is van mishandeling en/of verwaarlozing. Wanneer een meldcode (c.q. protocol) wordt gebruikt blijkt de kans 3x groter dat het slachtoffer wordt gesignaleerd en er wordt ingegrepen³.

¹ 'Nationale prevalentiestudie mishandeling van kinderen en jeugdigen' (NPM-2005), is uitgevoerd om inzicht te krijgen in de mate waarin verschillende vormen van kindermishandeling voorkomen onder kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar.

'Kindermishandeling in Nederland anno 2005: De Nationale prevalentiestudie mishandeling van kinderen en jeugdigen (NPM-2005)'. Leiden, Universiteit Leiden.

² Seksueel geweld, vrouwelijke genitale verminking, eengerelateerd geweld en ouderenmishandeling worden in de meldcode specifiek genoemd. Deze specifieke vormen van geweld vragen ook om specifieke kennis en vaardigheden van beroepskrachten.

³ Veldkamp (2008). Meldcodes kindermishandeling: beschikking, waardering, gebruik en scholing.

2. Implementatie wet meldcode

De meldcode geeft de verplichting aan om binnen de organisatie een meldcode⁴ te hanteren. Dat houdt in dat er binnen de organisatie een meldcode aanwezig moet zijn. Deze meldcode moet specifiek voor de organisatie bedoeld zijn. Dat betekent dat taken en verantwoordelijkheden zijn gedefinieerd naar functies en personen die werkzaam zijn binnen de organisatie. Daarbij is beschreven op welke wijze de stappen uit de meldcode aansluit op de werkprocessen en zorgstructuren van de organisatie.

Samenhang wordt gerealiseerd door uit te gaan van de verantwoordelijkheden, taken en benodigde competenties. Dat betekent dat de verantwoordelijkheid om vroegtijdig te signaleren parallel loopt aan de verantwoordelijkheid om onveiligheid bij het kind te signaleren en veiligheid en een gezonde ontwikkeling bij het kind te bewerkstelligen. Alle organisaties binnen het zorgcontinuüm hebben hierin een taakverantwoordelijkheid. Door deze verantwoordelijkheid op te pakken werken zij actief aan de sluitende aanpak kindermishandeling en de implementatie van de meldcode huiselijk geweld/kindermishandeling.

3. Aandachtsfunctionarissen kindermishandeling

Een van de (verplichte) stappen van de Wet Meldcode is om in stap 2 een deskundige collega of aandachtfunctionaris te consulteren. Dat impliceert dat die specifieke deskundigheid ook in huis (binnen de organisatie) aanwezig moet zijn. De coördinatoren van de Regionale Aanpak Kindermishandeling in Noord-Holland hebben daarom het initiatief genomen, samen met het Advies en Meldpunt Kindermishandeling van de Stadsregio Amsterdam, om instellingen een training aan te bieden voor aandachtfunctionarissen kindermishandeling.

Aandachtfunctionarissen werken binnen een instelling op het snijpunt van uitvoering en beleid.

- *De deelnemers kennen het protocol Kindermishandeling /Huislijk geweld en kunnen dit toepassen*
- *De aandachtfunctionarissen hebben kennis van verschillende aspecten van kindermishandeling en kunnen kindermishandeling signaleren en omgaan met vermoedens van kindermishandeling.*
- *De aandachtfunctionarissen hebben zicht op mogelijke spanningen waar beroepskrachten mee te maken hebben (spanning tussen persoonlijke emoties en professionele verantwoordelijkheid).*
- *De aandachtfunctionarissen zijn in staat om gesprekken over zorgen over een kind aan te gaan met ouders en collega's binnen de instelling.*
- *De aandachtfunctionarissen kennen de verantwoordelijkheden en taken van de functie aandachtfunctionaris kindermishandeling en zijn in staat deze uit te dragen, uit te voeren en verder vorm te geven.*

⁴ Naast het begrip *meldcode* worden door instellingen ook begrippen als *protocollen* en *richtlijnen* gehanteerd.

Taken van een aandachtfunctionaris zijn:

- *Ontwikkelen, implementeren en onderhouden van de meldcode/protocol kindermishandeling in de eigen organisatie (weten wàt je moet doen en dàt je iets moet doen en wie de directe samenwerkingspartners zijn)*
- *(praktische)vraagbaak zijn voor medewerkers en management.*
- *Informeren: vertalen beleid naar praktijk en vice versa.*
- *Organiseren van deskundigheidsbevordering.*
- *Registreren, documenteren (ook voor inspectie) en evalueren.*
- *Deelnemen aan (sub)regionaal overleg.*

Nadrukkelijk moet nog worden aangegeven dat aandachtfunctionarissen niet een (zoveelste) nieuwe laag in de organisatie moeten worden waar medewerkers altijd naar toe moeten voor consult en advies. *Zelf handelen* na signalering van huiselijk geweld en/of kindermishandeling is iets dat alle professionals zelfstandig moeten kunnen. Alleen indien nodig, ondersteund door een ervaren collega/aandachtfunctionaris.

Door een aandachtfunctionaris kindermishandeling aan te stellen is een organisatie een eind op weg met het implementeren van de meldcode maar is daarmee nog niet *meldcode proof*. Er zijn meer taken die als gevolg van de wet moeten worden belegd *binnen* de organisatie en *tussen* organisaties.

Verantwoordelijkheden en taken kunnen als volgt worden verdeeld:

- **Verantwoordelijkheden en taken op het niveau beleid en implementatie**

Denk daarbij aan de meldcode opnemen in het zorgbeleid en/of veiligheidsbeleid van de organisatie (inclusief afspraken over registratie en monitoring); deskundigheidsbevordering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling opnemen in het structurele scholingsplan; regelmatig trainingen (laten) organiseren; etc.

- **Verantwoordelijkheden en taken op het niveau implementatie en uitvoering**

Denk daarbij aan uitvoeren van de aansluiting van de meldcode op de werkprocessen; uitvoeren van aansluiting van de meldcode op de zorgstructuur; samenwerkingsafspraken vastleggen met ketenpartners; de uitvoering van de meldcode coördineren bij een vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling; waken over de veiligheid van het kind bij het nemen van beslissingen; etc.

- **Verantwoordelijkheden en taken op het niveau uitvoering**

Denk daarbij aan signalen herkennen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld; overleggen met de aandachtfunctionaris bij zorg over een kind aan de hand van waargenomen signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld; afspraken uitvoeren die zijn voortgekomen uit het overleg met de verantwoordelijk medewerker c.q. aandachtfunctionaris, zoals observeren of een gesprek met de ouder; etc.

4. Gezamenlijke werkwijze

De Raak-methode gaat uit van de veronderstelling dat het eigen handelen en de samenwerking worden vergemakkelijkt wanneer organisaties die in verband met elkaar staan (bijvoorbeeld in één regio) één gezamenlijke werkwijze hanteren. Niet iedere organisatie hoeft dus zelf het wiel uitvinden bij de implementatie van de Wet Meldcode. Integendeel. Bij de regionale aanpak kindermishandeling is van meet af aan aangesloten bij bestaande ontwikkelingen, zoals de ontwikkeling van de Centra voor Jeugd en Gezin, de Zorg Advies Teams in het onderwijs, de Veiligheidshuizen, Verwijsindex, Steunpunten Huiselijk Geweld, etc. In de reeds bestaande overlegstructuren is door de coördinatoren de komst van de Wet Meldcode ingebracht en is onderzocht welke implicaties bij de invoering daarvan dit (regionaal) met zich mee brengt. Er is al ruime ervaring voorhanden om instellingen *meldcode proof* te maken door middel van scholing, training en advies.

De regio's werken, mede in dit licht, aan een regionaal handelingsprotocol⁵ dat voldoet aan de Wet Meldcode. Aandachtfunctionarissen van alle instellingen dragen daaraan bij.

⁵ In een regionaal handelingsprotocol worden samenwerkingsafspraken vastgelegd tussen alle betrokken partijen over de aanpak van kindermishandeling. Het regionale protocol moet aantoonbaar tot snelle en goede (waar nodig: snellere en betere) acties leiden op het moment dat er zorgen over kinderen ontstaan, er al vermoedens van kindermishandeling zijn, of hulpverlening wordt ingezet.